

N:o 69.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 11 maj 1896.

— — — — Andra Kammaren den 11 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i fråga om reglering af aflöningen för biträdande lärare vid folkskolor m. m.

(Sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande n:o 7.)

Till Konungen.

I en inom Riksdagen väckt motion har föreslagits, att Riksdagen behagade besluta en skrifvelse till Eders Kongl. Maj:t med begäran, att Eders Kongl. Maj:t täcktes låta upprätta och för Riksdagen framlägga förslag till ändrade bestämmelser angående aflöning åt de biträdande lärare och lärarinnor vid folkskolor, lärare och lärarinnor vid mindre folkskolor samt lärare och lärarinnor vid småskolor, hvilka fullgjort nu gällande vilkor för erhållande af statsbidrag med 200 kronor; och detta i syfte att för åtnjutande af statsbidrag med två tredjedelar af den kontanta årliga lönen måtte stadgas:

- a) att berörda lön ej finge understiga 300 kronor;
- b) att ofvan anförda lärare och lärarinnor skulle förses med nödig bostad jemte vedbrand eller skälig ersättning derför; samt
- c) att nämnda lärare och lärarinnor efter 10 års oförvitlig tjänstgöring skulle tillerkännas ett ålderstillägg af 50 kronor, hvarå statsbidrag finge åtnjutas med två tredjedelar.

Undersökningar rörande ifrågavarande lärares och lärarinnors aflöning, hvilka legat till grund för ofvannämnda motion, synas gifva vid handen, att i sjelfva verket det öfvervägande flertalet af bemälda lärare och lärarinnor redan nu har en årlig aflöning, som ej understiger 300 kronor. Denna lön vore också — enligt hvad i motionen anføres — den minsta, som skäligen borde gifvas. Fördelad på årets 365 dagar, utgjorde den 82 öre om dagen, och för detta belopp skulle anskaffas föda, kläder, skodon, böcker m. m. Dertill komme, att dessa lärare och lärarinnor, när de af sjukdom blefve urståndsatta att fullgöra sin tjenst, icke vore berättigade till bidrag i och för vikaries aflöning, samt att, när de vid framskriden ålder lemnade sina befattningar, från ålderdomsunderstödsanstalten till dem utginge en pension af högst 150 kronor. Då nu med stöd af gällande författningar församlingar kunde till 200 och 250 kronor begränsa lönen för de lärare och lärarinnor, hvilka i småskolan hade sig ålagdt det dryga och ansvarsfulla arbetet att lägga den grund, hvarpå hela folkbildningen hvilade, så blefve följderna af dessa ogynsamma förhållanden, att lärarinnan och hennes arbete i skolan lede deraf. Många af lärarinnorna, hvilka, oaktadt de med uppoffring af tid och penningar måst samvetsgrant utbilda sig för sitt kall, lönades sämre än den kroppsarbetande qvinnan, sökte den ena platsen efter den andra för att få sina vilkor förbättrade. Den härigenom uppstående rörligheten bland småskolans lärarepersonal vore i högsta måtto menlig för skolan.

Om lönerna för ifrågavarande lärare och lärarinnor höjdes till 300 kronor, skulle, enligt anställda beräkningar för den lärarecorps, som tjenstgjorde under år 1894, statens utgifter ökas med 52,853 kronor 22 öre, hvilken summa finge anses ringa i förhållande till det stora och behjertansvärda ändamålet. Ej heller borde uppoffringen för de skol-distrikt, der lönen understige 300 kronor, förekomma afskräckande. I det vida öfvervägande antalet af dessa uppginge lönen till 250 kronor. En höjning till 300 kronor skulle, i följd af det genom kongl. kungörelsen den 13 juli 1887 ökade statsbidraget, förorsaka distriktet ett tillskott af allenast 16 kronor 67 öre för hvarje lärare och lärarinna.

Äfven denna lön kunde i de flesta fall endast räcka till bestridande af de nödvändigaste lefnadskostnader, men ej bereda tillgång till någon besparing för ålderdomens dagar, ett förhållande, som blefve särskildt tryckande för de lärare och lärarinnor, hvilka i följd af sjukdom nödgats lemna sina tjänster och måste åtnöjas med en betydligt afkortad pension. Då ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskolor efter 5 års oförvitlig tjenstgöring vore berättigade till löneförhöjning af 100 kronor,

borde det ej synas oskäligt, om åt lärare och lärarinnor vid småskolor m. fl. kunde efter 10 års oförvitlig tjenstgöring beviljas ett ålderstillägg af 50 kronor, som med två tredjedelar bekostades af staten och med en tredjedel af skoldistriktet.

Bland löneförmåner, som tillkomme vid folkskolor anstälde lärare och lärarinnor, vore husrum och vedbrand eller ersättning därför icke de minst betydelsefulla. Till åtnjutande af nämnda förmåner vore de i motionen åsyftade lärare och lärarinnor icke enligt lag berättigade. På församlingarnes godvilja allena hade det hittills berott, om dessa förmåner blifvit dem förunnade. Men en lön af 300 kronor kunde ej räcka till äfven för anskaffning af tjenlig bostad och nödigt bränsle. Saknaden af egen bostad måste emellertid öfva ett hämmande och nedtryckande inflytande och i sin mån vålla, att frukten af det ansträngande arbetet ej blefve sådan, som den eljest kunnat blifva. Der, i följd af särskilda förhållanden, ej lämpligen i skolhuset kunde beredas bostad, borde i stället utgå ersättning för bostad och vedbrand med minst 50 kronor årligen, hvilket utgjorde samma belopp, som i ersättning för ifrågavarande naturaförmåner, enligt kongl. kungörelsen den 1 juni 1894, skulle utgå till vikarie för ordinarie lärare eller lärarinna vid folkskola, som af sjukdom urståndsattes att fullgöra sin tjenst.

Hvad sålunda och i öfrigt blifvit i motionen anfördt till stöd för ifrågavarande förslag har synts Riksdagen ådagalägga önskvärdheten af en reglering och förbättring af lönevilkoren för ofvannämnda, i förhållande till det dem åliggande mödosamma arbetet, synnerligen lågt aflönade lärare och lärarinnor. På grund häraf och för befordrande af detta syfte får Riksdagen anhålla, det täcktes Eders Kongl. Maj:t låta verkställa utredning, om och på hvilka vilkor aflöningen för de i motionen omförmälda lärare och lärarinnor må kunna regleras, och dervid taga i öfvervägande, huruvida deras lönevilkor må så bestämmas, att den kontanta lönen för dem ej understiger 300 kronor, att de förses med tjenlig bostad och nödigt bränsle eller skälig ersättning därför, samt att de berättigas att efter 10 års oförvitlig tjenstgöring erhålla ett ålderstillägg af 50 kronor; äfvensom för Riksdagen framlägga det förslag i ämnet, hvartill berörda utredning må föranleda.

Med undersåtlig vördnad.

Stockholm den 11 maj 1896.